

Poučení dlužníka o možnosti podat návrh na oddlužení

Potřeba poučit dlužníka při doručení věřitelského insolvenčního návrhu o možnosti podat návrh na povolení oddlužení nebude dána tam, kde insolvenčnímu soudu bude známo, že dlužník je podnikatelem (a jako takový je z tohoto způsobu řešení svého úpadku vyloučen). Jestliže otázka, zda dlužník je podnikatelem, není podstatena najisto v době doručování věřitelského insolvenčního návrhu dlužníku (což je situace typická zejména v případech, kdy insolvenční návrh věřitele směřuje proti dlužníku - fyzické osobě), lze mít poučení dlužníka o možnosti podat návrh na povolení oddlužení za náležitě konkrétní, jen obsahuje-li současně (nejméně) předpoklad vyjádřený ustanovením § 389 odst. 1 insolvenčního zákona (že dlužník není podnikatelem). Tomu odpovídá např. alespoň poučení, podle kterého: „Dlužník, který není podnikatelem a který má za to, že splňuje podmínky pro řešení svého úpadku oddlužením ve smyslu ustanovení § 389 a násl. insolvenčního zákona, může podat do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu na předepsaném formuláři, jenž je k dispozici na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti, návrh na povolení oddlužení. Později podaný návrh na povolení oddlužení insolvenční soud odmítne“.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn.29 NSČR 39/2012, ze dne 26.6.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužnice K. K., bytem ve V., zastoupené JUDr. M.K., advokátkou, se sídlem v T., vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 27 INS 5504/2011, o způsobu řešení úpadku, o dovolání dlužnice proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. ledna 2012, č. j. KSPL 27 INS 5504/2011, 1 VSPH 82/2012-B-16, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. ledna 2012, č. j. KSPL 27 INS 5504/2011, 1 VSPH 82/2012-B-16, a v bodech I. a II. výroku usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 5. prosince 2011, č. j. KSPL 27 INS 5504/2011-B-10, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 5. prosince 2011, č. j. KSPL 27 INS 5504/2011-B-10, prohlásil Krajský soud v Plzni (dále též jen „insolvenční soud“) konkurs na majetek dlužnice K.K. (bod I. výroku), rozhodl, že konkurs bude projednáván jako nepatrný (bod II. výroku), konstatoval, že jeho účinky nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku (bod III. výroku) a dále uložil insolvenčnímu správci, aby v určené lhůtě předložil insolvenčnímu soudu zprávu o hospodářské činnosti dlužnice ke dni prohlášení konkursu (bod IV. výroku).

K odvolání dlužnice Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 19. ledna 2012, č. j. KSPH 27 INS 5504/2011, 1 VSPH 82/2012-B-16, potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech I. a II. výroku.

Soudy vyšly z toho, že:

1/ Insolvenční řízení bylo zahájeno dne 1. dubna 2011 insolvenčním návrhem věřitele EKVITA EURO, a. s.

2/ Insolvenční soud vyzval dlužnici usnesením ze dne 8. dubna 2011, č. j. KSPL 27 INS 5504/2011-

A-4, aby předložila seznamy dle ustanovení § 104 odst. 1 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) a vyjádřila se k insolvenčnímu návrhu; současně ji poučil „citací § 390 odst. 1 insolvenčního zákona v odůvodnění usnesení“, že podá-li insolvenční návrh jiná osoba, lze návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doručení návrhu dlužníku. Usnesení bylo dlužnici doručeno dne 13. dubna 2011.

3/ Usnesením ze dne 19. srpna 2011, č. j. KSPL 27 INS 5504/2011-A-7, insolvenční soud zjistil úpadek dlužnice.

Na tomto základě soudy uzavřely, že dlužnice nepodala v zákonné lhůtě návrh na povolení oddlužení (§ 390 odst. 1 insolvenčního zákona), proto „nezbylo“, než rozhodnout (dle § 149 odst. 1 insolvenčního zákona) o prohlášení konkursu, který bude ve smyslu ustanovení § 314 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona projednáván jako nepatrný.

Odvolací soud k tomu doplnil, že u dlužnice nepřichází v úvahu řešení jejího úpadku reorganizací (§ 316 odst. 2 a 5 insolvenčního zákona).

K námitce dlužnice, že nebyla poučena o možnosti podat návrh na povolení oddlužení, oba soudy uvedly, že poučení vtělené do odůvodnění usnesení ze dne 8. dubna 2011 považují za dostačující a řádné.

Proti usnesení odvolacího soudu (a to podle svého obsahu proti té jeho části, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o prohlášení konkursu na majetek dlužnice) podala dlužnice dovolání, namítajíc, že jsou dány dovolací důvody uvedené v ustanovení § 241a odst. 2 a 3 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), tedy že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a že vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (odstavec 3) a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatelka namítá, že v usnesení insolvenčního soudu (jímž byla vyzvána, aby se vyjádřila k insolvenčnímu návrhu), v části nazvané jako poučení, nebylo žádné poučení o tom, v jaké lhůtě je možno podat návrh na oddlužení. Pouze v odůvodnění rozhodnutí „byla citována ustanovení označená jednotlivými paragrafy, nebylo tedy zcela standardním postupem v poučení soudu uvedeno, jak a do kdy má dlužnice jako právně neznalá osoba podat návrh na oddlužení“.

Z uvedeného dovolatelka dovozuje, že nebyla řádně poučena o možnosti oddlužení, ač „je zcela jisté“, že by splňovala stanovené předpoklady oddlužení, neboť není podnikatelkou, řádně pracuje a je schopna zajistit veškeré podmínky oddlužení.

Dovolatelka je přesvědčena, že napadené usnesení má po právní stránce zásadní význam, neboť v judikatuře není dosud řešen případ, že by poučení obsahovalo odůvodnění a nikoli poslední část rozhodnutí - poučení.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání dlužnice shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ o. s.

ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., když napadenému usnesení přisuzuje zásadní právní význam pro výklad náležitostí poučení insolvenčního soudu dle ustanovení § 390 odst. 1 věty druhé insolvenčního zákona; potud jde o otázku dovolacím soudem dosud nezodpovězenou.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. až uplynutím 31. prosince 2012 (srov. též nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11).

Nejvyšší soud úvodem uvádí, že pro výsledek dovolacího řízení je právně bezcenným uplatnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 3 o. s. ř.; ten totiž u dovolání, jehož přípustnost může být založena pouze prostřednictvím § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., nemá dovolatelka vůbec k dispozici (srov. přímo dikci § 241a odst. 3 o. s. ř.). Ostatně, dovolatelka (ač zastoupena advokátkou), k tomuto (dovoláním ohlášenému) dovolacímu důvodu žádnou způsobitou argumentaci neuplatňuje.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, tedy dovoláním nemohl být zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Nejvyšší soud se dále - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem (dovolacím důvodem dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 389 insolvenčního zákona dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením (odstavec 1). Jiná osoba než dlužník není oprávněna návrh na oddlužení podat (odstavec 2).

Podle ustanovení § 390 odst. 1 insolvenčního zákona návrh na povolení oddlužení musí dlužník podat spolu s insolvenčním návrhem. Podá-li insolvenční návrh jiná osoba, lze návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníku; o tom musí být dlužník při doručení insolvenčního návrhu poučen.

Není-li dlužník podnikatelem, je sanačním způsobem řešení jeho úpadku oddlužení (§ 389 insolvenčního zákona). Závěr, že tento způsob řešení úpadku je vyloučen, je možno přijmout především tehdy, nepodá-li dlužník, jako jediná k tomu oprávněná osoba, návrh na povolení oddlužení v době stanovené insolvenčním zákonem, konkrétně ve lhůtách vymezených ustanovením § 390 odst. 1 insolvenčního zákona.

Z dikce ustanovení § 390 odst. 1 věty druhé části za středníkem insolvenčního zákona, podle něhož musí být dlužník, jenž není insolvenčním navrhovatelem, při doručení insolvenčního návrhu poučen o možnosti navrhnout řešení svého úpadku oddlužením, vyplývá, že lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení počíná běžet za současného splnění dvou předpokladů; věřitelem podaný insolvenční návrh byl doručen dlužníku a dlužníku se dostalo poučení, že v zákonem určené třicetidenní lhůtě (v poučení uvedené) může podat návrh na povolení oddlužení.

Jinak řečeno, dlužníku, jemuž se dostalo řádného poučení o možnosti podat návrh na povolení oddlužení ještě před doručením věřitelského insolvenčního návrhu, začne běžet třicetidenní lhůta k tomuto úkonu určená zákonem až ode dne doručení insolvenčního návrhu. Dlužníku, jemuž byl doručen věřitelský insolvenční návrh, aniž se mu současně dostalo řádného poučení o možnosti podat návrh na povolení oddlužení, pak začne běžet třicetidenní lhůta k tomuto úkonu určená zákonem až ode dne, kdy se mu dostane řádného poučení.

V usnesení ze dne 23. března 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011, uveřejněném pod číslem 110/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 110/2011“), Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, že opravný prostředek (odvolání, dovolání, žaloba pro zmatečnost) směřující proti rozhodnutí insolvenčního soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka může uspět jen tehdy, jsou-li jeho prostřednictvím zpochybněny předpoklady pro vydání rozhodnutí o prohlášení konkursu, k nimž patří předchozí vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka a závěr, že dlužníkův úpadek nelze řešit některým ze sanačních způsobů (reorganizací či oddlužením), případně závěr, že namísto přijetí rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku (ve smyslu § 4 odst. 2 insolvenčního zákona) mělo být vydáno rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku (§ 158 insolvenčního zákona).

Dovolací tvrzení v této věci předpoklady, o kterých hovoří R 110/2011, splňují. Dovolací námitka, že dlužnice (která není podnikatelkou a nemá dluhy z podnikání) nebyla řádně poučena o možnosti podat návrh na povolení oddlužení, je totiž vskutku způsobila zpochybnit závěr soudů nižších stupňů, podle něhož nelze její úpadek řešit jinak než konkursem.

Jak je patrné z insolvenčního spisu, v posuzované věci bylo insolvenční řízení zahájeno insolvenčním návrhem věřitele, doručeným dlužnici do vlastních rukou 13. dubna 2011.

Spolu s insolvenčním návrhem doručil insolvenční soud dlužnici usnesení ze dne 8. dubna 2011, obsahující ve výrokové části výzvu, aby dlužnice v určené lhůtě předložila seznamy uvedené v ustanovení § 104 odst. 1 insolvenčního zákona (bod I. výroku) a aby se písemně vyjádřila k insolvenčnímu návrhu a uvedla, zda se vzdává práva účasti na projednání věci, popřípadě zda s rozhodnutím o úpadku a způsobu jeho řešení bez nařízení jednání souhlasí (bod II. výroku). V odůvodnění usnesení insolvenční soud uvedl, kdy a jakým návrhem bylo zahájeno insolvenční řízení, citoval ustanovení § 128 odst. 3 a § 133 odst. 1 insolvenčního zákona a odůvodnil, proč dlužnici vyzývá k předložení požadovaných seznamů a k tomu, aby se vyjádřila k insolvenčnímu návrhu. Dále již v odůvodnění následuje pouze citace ustanovení § 390 odst. 1 a § 115 insolvenčního zákona. Závěrečná část usnesení, označená jako poučení, obsahuje (toliko) poučení o tom, kdy se usnesení považuje za doručené, od kdy běží dlužnici lhůta, poučení, že prominutí zmeškání lhůty není přípustné a poučení, že proti usnesení není přípustné odvolání.

Smysl poučení o možnosti podat návrh na povolení oddlužení, k němuž je insolvenční soud povinen při doručení věřitelského insolvenčního návrhu dlužníku, tkví v tom, aby dlužník, jenž splňuje zákonné předpoklady tohoto sanačního způsobu řešení svého úpadku, měl možnost uplatnit jej i tehdy, je-li insolvenční řízení zahájeno insolvenčním návrhem věřitele.

Dovolatelce lze přisvědčit v tom, že v případech, kdy soud neposkytuje účastníku poučení o jeho procesních právech při jednání, při jiném soudním roku nebo do protokolu, nýbrž jako součást písemného vyhotovení soudního rozhodnutí, účastník zpravidla očekává, že se mu poučení o jeho procesních právech dostane v závěrečné části tohoto rozhodnutí, označené jako poučení, což je dáno obecně nastavenou strukturou soudních rozhodnutí (srov. ustanovení § 157 odst. 1 o. s. ř. a § 169 odst. 1 o. s. ř.). U těch soudních rozhodnutí (usnesení), jejichž prostřednictvím soud plní právě svou poučovací povinnost (výzev) a mezi něž se řadí i usnesení o výzvě k vyjádření k insolvenčnímu návrhu, je pak povahou věci dáno, že příslušné poučení (výzva) je obsaženo ve výrokové části usnesení. To však ještě neznamená, že požadavku na řádné poučení nedostojí usnesení, které obsahuje příslušné procesní poučení v jiné své části (v odůvodnění).

Jakkoli je žádoucí, aby soud dbal i na předepsanou formu poučení, podstatné je, zda se v dané procesní situaci, v době, kdy je toho podle stavu řízení pro účastníka zapotřebí, účastníku dostalo náležitě konkrétní poučení o jeho procesních právech nebo povinnostech (podstatný je obsah poučení).

Insolvenční zákon výslovně nestanoví požadavek, aby poučení dlužníka o možnosti podat návrh na povolení oddlužení bylo součástí usnesení, jímž insolvenční soud vyzývá dlužníka, aby se vyjádřil k insolvenčnímu návrhu nebo součástí usnesení, jímž insolvenční soud ukládá dlužníku, který není insolvenčním navrhovatelem, povinnost předložit mu seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona (§ 128 odst. 3 insolvenčního zákona).

Rozhodující není forma takového poučení, tedy to, že šlo o poučení poskytnuté dlužnici (jen) jako součást odůvodnění usnesení (ze dne 8. dubna 2011), jímž insolvenční soud vyzval dlužnici, aby v určené sedmidenní lhůtě předložila seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona a aby se vyjádřila k insolvenčnímu návrhu a k možnosti rozhodnout o insolvenčním návrhu bez nařízení jednání, nýbrž (především) jeho obsah, tedy to, zda poskytnuté poučení bylo náležitě konkrétní (zda dlužnice obdržela podstatné informace, na jejichž základě se vskutku mohla rozhodnout, zda navrhne řešení svého úpadku /bude-li zjištěn/ oddlužením).

V posuzované věci pak Nejvyšší soud dospěl k závěru, že pouhá citace ustanovení § 390 odst. 1 insolvenčního zákona, obsažená v odůvodnění zkoumaného usnesení (výzvy) z 8. dubna 2011, vložená mezi další citovaná ustanovení insolvenčního zákona, jež s ustanovením § 390 odst. 1 insolvenčního zákona nijak nesouvisí, není řádným poučením dlužnice o možnosti podat návrh na povolení oddlužení. Již proto ne, že obsahem ustanovení § 390 odst. 1 insolvenčního zákona se podoba požadovaného poučení nevyčerpává a toto ustanovení samo zahrnuje (ve větě první) i eventualitu, jež v dané věci nepřicházela v úvahu a jejíž převzetí coby součást poskytovaného poučení dokládá rezignaci insolvenčního soudu na požadavek, aby poučení bylo náležitě konkrétní.

Z výše podaného výkladu plyne, že potřeba poučit dlužníka při doručení věřitelského insolvenčního návrhu o možnosti podat návrh na povolení oddlužení nebude dána tam, kde insolvenčnímu soudu bude známo, že dlužník je podnikatelem (a jako takový je z tohoto způsobu řešení svého úpadku vyloučen). Jestliže otázka, zda dlužník je podnikatelem, není podstavena najisto v době doručování věřitelského insolvenčního návrhu dlužníku (což je situace typická zejména v případech, kdy insolvenční návrh věřitele směřuje proti dlužníku - fyzické osobě), lze mít poučení dlužníka o možnosti podat návrh na povolení oddlužení za náležitě konkrétní, jen obsahuje-li současně (nejméně) předpoklad vyjádřený ustanovením § 389 odst. 1 insolvenčního zákona (že dlužník není podnikatelem). Tomu odpovídá např. alespoň poučení, podle kterého:

„Dlužník, který není podnikatelem a který má za to, že splňuje podmínky pro řešení svého úpadku oddlužením ve smyslu ustanovení § 389 a násl. insolvenčního zákona, může podat do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu na předepsaném formuláři, jenž je k dispozici na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti, návrh na povolení oddlužení. Později podaný návrh na povolení oddlužení insolvenční soud odmítne“.

Z uvedeného plyne, že v dané věci dlužnice do vydání napadeného usnesení nebyla řádně poučena o možnosti podat návrh na povolení oddlužení a v důsledku toho jí dosud neuplynula lhůta k podání tohoto návrhu. Závěr odvolacího soudu, že oddlužení jako způsob řešení úpadku dlužnice je vyloučeno (a zbývá pouze konkurs), je tak přinejmenším předčasný. Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž není správné.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené usnesení podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že na výroku usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o prohlášení konkursu na majetek dlužnice, je závislý i výrok o tom, že konkurs bude projednáván jako nepatrný, zrušil Nejvyšší soud napadené rozhodnutí i v této části (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). K tomu Nejvyšší soud v zájmu předejití podobného pochybení dodává, že odvolací soud usnesení insolvenčního soudu věcně přezkoumal a následně též výslovně potvrdil i v bodu II. výroku o tom, že konkurs bude

projednáván jako nepatrný, v rozporu s ustanovením § 314 odst. 4 insolvenčního zákona, jenž mu to zakazuje (odvolání proti tomuto výroku nebylo přípustné). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí (včetně popsané závislosti výroků) i na rozhodnutí insolvenčního soudu, zrušil dovolací soud v bodech I. a II. výroku i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušeni řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)